

3 CRIMINAL LAW, CRIMINAL PROCESS ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ, ҚЫЛМЫСТЫҚ ҮРДІС УГОЛОВНОЕ ПРАВО, УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС

МРНТИ 10.79.35
УДК 343.148
JEL K41

<https://doi.org/10.46914/2959-4197-2023-1-4-28-34>

С.Б. БАҚЫТ,*¹

докторант.

*e-mail: 23240798@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0002-2252-2710

Г.Т. АЛАЕВА,¹

з.ғ.к., профессор.

e-mail: g.alayeva@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0002-1644-3709

А.К. ЖАНИБЕКОВ,²

PhD, қауымдастырылған профессор.

e-mail: zhan.akin@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1116-2123

¹«Тұран» университеті,

Алматы қ., Қазақстан

²әл-Фараби атындағы ҚазҰУ,

Алматы қ., Қазақстан

СОТ САРАПТАМАСЫНЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫН ҚҰҚЫҚТЫҚ БАҒАЛАУ

Андатпа

Зерттеу тақырыбы сот-сараптамалық қорытындылардың заң тәжірибесіндегі маңыздылығы мен әсерін талдауды ұсына отырып, сот сараптамасының қорытындыларына құқықтық баға беруге бағытталған. Жұмыста сот сараптамасын жүргізу үдерісі, оның мақсаттары мен әдістемесі зерттеледі, сондай-ақ сот ісін жүргізуде сараптамалық қорытындылардың рұқсат етілгендігі, сенімділігі мен түсіндірілуімен байланысты мәселелер қарастырылады. Сот істері бойынша фактілер мен дәлелдемелерді анықтаудағы сот сараптамасының рөліне, сондай-ақ процеске қатысушылар үшін ықтимал салдарға байланысты негізгі құқықтық аспектілер талданады. Зерттеу нәтижелері сот сараптамасының сот ісін жүргізудегі рөлін және әділеттілікті қамтамасыз етудегі дәлелді және нақты сараптамалық қорытындылардың маңыздылығын жақсырақ түсіну үшін ақпарат береді. Зерттеу сот сараптамасын реттейтін нормативтік және заңнамалық органы, соның ішінде сарапшылардың біліктілігіне қойылатын талаптарды және оларды тағайындау процедураларын талқылайды. Зерттеу сонымен қатар сарапшылардың бейтараптығы мен объективтілігінің маңыздылығын және олардың процесс тараптарынан тәуелсіздігін қамтамасыз етудің қажеттілігін көрсетеді. Мүдделер қақтығысы және сарапшылардың қателіктері сияқты сараптамалық қорытындыларға қатысты ықтимал қиындықтар мен мәселелер қарастырылады. Нәтижесінде, бұл зерттеу сот сараптамасының сот процестеріндегі маңыздылығын және оның сот шешімдерін қабылдауға әсерін көрсетеді. Сараптамалық қорытындылардың сапасы мен дұрыстығын жақсартатын, неғұрлым әділ және тиімді құқықтық процеске ықпал ететін практикалық ұсыныстар мен шаралар талданады.

Тірек сөздер: сараптама қорытындысы, сарапшы, дәлелдемелер, сот сараптамасы, сот шешімдері, құқықтық аспектілер.

Кіріспе

Сот сараптамасы арнайы білім мен дағдыларды қажет ететін мәселелер бойынша негізделген және объективті қорытындыларды қамтамасыз ететін заң жүйесінің ажырамас бөлігі. Сараптамалық қорытындылар сот шешімдеріне әсер ету және олардың заңдылығы мен әділдігін анықтау арқылы сот процестерінде шешуші рөл атқарады. Алайда соттардың сараптамалық қорытындыларды қалай бағалайтыны және қолданатыны, сондай-ақ оларды бағалау үшін қандай құқықтық критерийлер қолданылатыны туралы мәселе тұрақты назар мен зерттеудің тақырыбы болып қала береді. Сот сараптамасының қорытындысын құқықтық бағалау формальды және субъективті элементтерді қамтитын күрделі және көп қырлы процесс. Бұл үдеріс сот шешімдерінің әділдігі мен дұрыстығын қамтамасыз ету контекстінде, әсіресе сараптамалық қорытындылар шешуші мәнге ие болуы мүмкін қылмыстық және азаматтық істерде ерекше өзекті болып отыр.

Бұл жұмыста біз сот сараптамасының қорытындысын құқықтық бағалаудың негізгі аспектілерін қарастыруға тырысамыз. Біз бұл процестің әртүрлі аспектілерін талқылаймыз, сараптамалық қорытындылардың жарамдылығын анықтаудан бастап, сот шешімі аясында олардың сенімділігі мен салмағын бағалауға дейін. Біздің мақсатымыз – сараптамалық қорытындыларды бағалау кезінде соттар қолданатын әдістер мен критерийлер туралы тереңірек түсінік беру және сот процесіне қатысушылардың алдында тұрған қиындықтар мен мәселелерді анықтау. Сот сараптамасы сот процестерінің маңызды және ажырамас бөлігі болып қала береді, ал сараптамалық қорытындыларды құқықтық бағалау әділеттілік пен құқық қолдану дәлдігін қамтамасыз етудің негізгі элементі ретінде саналады.

Материалдар мен әдістер

Зерттеудің әдістемелік негізін қоғамдық, әлеуметтік, құқықтық құбылыстарды зерттеудегі қалыптасқан ғылыми ұстанымдар мен таным категориялары құрайды. Зерттеудің әдістемелік негізін зерттеу жинақтау, талдау, сараптау, сипаттамалық зерттеу, логикалық, қорыту, жүйелеу әдістерімен жүзеге асырылды.

Әдебиетке шолу

Бұл мәселенің шешімдерін табу іске тікелей немесе жанама қатысы бар мүмкіндігінше көп жұмысты пайдалануды талап етті. Атап айтатын болсақ, Р.Б. Тапалова, К.Н. Шакиров, И.Л. Бедняков, Л.Н. Масленникова, Ү.Ө. Нұрмашев, Б.Х. Төлеубекова, Е.Р. Россинская, Е.И. Галяшина., Р. Giverts еңбектері.

Негізгі ережелер

Сот сараптама нәтижелерін құқықтық бағалау – бұл олардың маңыздылығы мен негізділігі, сондай-ақ оның нәтижелерін сот процесінде қалай қолдануға болатындығы туралы тексеру және қорытынды жасау процесі. Сарапшы-заңгерлер бұл бағалауды сараптама нәтижелерін заңнама талаптарымен және сот ісін жүргізу ережелерімен салыстыру негізінде жүргізеді – бұл сараптамалық қорытындыларды алмастырмайды, бірақ олардың дәлдігі мен дұрыстығын анықтауға көмектеседі. Сарапшының пікірі көбінесе алғашқы дәлел болып табылады. Мұны дәл осы фактілерді дәлелдеудің басқа процедуралық құралдарымен қалай анықтағанына тәуелді емес фактілерді анықтаудың ғылыми әдістерін қолдану арқылы түсіндіруге болады. Осылайша, сарапшы өз үкімін дәлелдемелердің басқа түрлерін көшіру, көбейту арқылы емес, осы деректер көздерінен туындайтын кез-келген тұжырымдарды тәуелсіз зерттеу арқылы шығарады [1]. Сарапшы қорытындысы – бұл қылмыстық-процессуалдық заңда санамаланған дәлелдер көздерінің бірі (дерекнама). Сарапшы қорытындысындағы сарапшының зерттеу нәтижелері бойынша жасаған тұжырымдамалары, ой түйіндері дәлелдемелік маңызға ие.

Сарапшы қорытындысының мазмұны ҚР ҚПК 251-бабында регламенттелген [2]. Сот өндірісінде сарапшының қорытындысы екі түрлі мәнге ие, біріншіден сот дәлелдемесінің түрі ретінде, екіншіден дәлелдеме көрсетілген процессуалды акті.

Сарапшының қорытындысы процессуалды акті ретінде рәсімделуі бірқатар процессуалды талаптарға ие. Сараптаманың қорытындысын рәсімдеу Қазақстан Республикасының «Сот-сараптамалық қызмет туралы» заңымен реттеледі. Қазақстан Республикасы Әділет Министірлігінің Сот сараптама орталығында мамандандырылған зерттеулер мен сот сараптамасын жүргізу туралы нұсқауы Қазақстан Республикасы Әділет Министірлігінің 24 қазан 2002 ж. № 158 (өзгертулер мен толықтырулары бар) бұйрығымен және өзге де нормативті актілерімен бекітілген [3]. Заңда көзделген қажетті зерттеулер жүргізілгеннен кейін сарапшы өзінің тегі, аты, әкесінің аты, білімі, мамандығы, ғылыми атағы, ғылыми дәрежесі, атқаратын лауазымы, кім қатысқан, пайдаланылған материалдар мен әдістер, сондай-ақ сарапшыға қойылған сұрақтар, яғни оның және олар жауап ретінде берген жүйелі жауаптары, сондай-ақ сараптама жүргізудің негіздемесі көрсетілген құжатталған қорытынды жазады.

Сарапшының қорытындысы алдын ала жеке және салыстырмалы зерттеулер мен нәтижелерді бағалау арқылы материалды жинау мен тексеруден бастап тұжырымдаманы әзірлеуді негіздеуге дейінгі зерттеу сараптамасы процесінің барлық кезеңдерін қамтиды. Қорытындылар басқа пікірталастарға алып келмей, берілген сұрақтарға толық және біржақты сәйкес келуі керек, әрбір бет пен қосымшаға сарапшы қол қояды (оның қолы мекеменің мөрімен расталады), әрбір сараптамалық қорытынды соттар мойындауға мүмкіндік беретін ғылыми негізделген әдістермен расталады.

Сарапшының нәтижелерін бағалай отырып, сот не тергеуші сарапшының қандай материалдарды қолданғаны туралы олардың шынайлығын, іске қатыстылығын, зерттеуге жіберілген материалдардың жеткіліктілігіне, салыстырмалы зерттеу үшін үлгілердің дұрыс алынуына назар аудару қажет. Объектілердің жеткіліксіз болуы – сарапшының қателіктеріне әкеп соғады [4, 265 б.].

Дәлелдеме жасамас бұрын, сарапшылардың пікірлері де бағалаушының ішкі сенімдеріне сәйкес бағалануы керек. Сарапшының пікірінше заңсыз алынған дәлелдемелер кез келген жағдайда айыптау құралы немесе дәлел ретінде жарамсыз. Соттар мен тергеушілер дәлелдемелерді бағалаған кездегі ішкі сенімімізді қалыптастырудың бір жолы – бағалауға қойылатын заң талаптары. Олар өздерінің ішкі бағалау жүйесінің немесе «бағалаудың құқықтық негізінің» бөлігі.

Нәтижелер мен талқылау

Сараптамалық қорытындыны заңды бағалау кезінде оның процедуралық, ұйымдастырушылық, әдістемелік және логикалық ерекшеліктеріне көп көңіл бөлінеді. Олар тергеушілерге де, соттарға да сарапшының алдына қойылған мәселелердің мәнін, сондай-ақ олардың тұжырымдарының тиесілігіне, қабылдануына немесе негізділігіне қатысты мәселелермен қатар оларды шешу үшін қажетті кез келген арнайы білімді түсінуге мүмкіндік береді.

Сараптаманы тағайындау және жүргізу негіздерін екі бөлек санатқа бөлуге болады: нақты (нақты себептер) және заңды (іс жүргізу). Нақты себептерге арнайы білімді пайдаланбай түсінуге болмайтын фактілер немесе жағдайлар жатады, ал құқықтық негіздер осы жағдайларды негіздейтін іс жүргізу құжаттарын, сондай-ақ қандай фактілерді анықтау керектігін анықтайтын материалдарды қамтиды. Сарапшыға арнайы білімді қажет етпейтін сұрақтар қоюға, сондай-ақ қаралатын істердің заңдық біліктілігіне немесе ол белгілеген фактілердің маңыздылығына қатысты құқықтық сұрақтар қоюға тыйым салынады. Сараптама жүргізудің заңды негізі заңның тиісті нормасын көрсете отырып, сараптама тағайындау туралы тиісті адамның немесе органның қаулысы яғни ұйғарымы болып табылады [5, 58 б.]. Сараптама тағайындау туралы қаулыны заңда көзделмеген басқа құжаттармен ауыстыруға жол берілмейді. Процесте ешбір өзге органдар мен адамдарға сот сараптамасын тағайындау құқығы берілмейді, бұл олардың тарапынан өтінішхаттарды жоққа шығармайды.

Тергеушілерге (судьялар) жиі тиісті сұрақтар қою және жауаптарды тиімді редакциялау қиынға соғады. Азаматтық сот ісін жүргізу тараптардың, олардың өкілдерінің, заңгерлердің және прокурорлардың сарапшыларға бағалау үшін мәселелерді тұжырымдау жөніндегі бірлескен жұмысын көздейді. Үшеуі де өз өтініштерін, судьяның қорытындыларын немесе қажет болған жағдайда прокурордың қорытындыларын қанағаттандыру туралы өтініш бере алады. Ұсынылған сұрақтар зерттеудің осы түріне арналған әдістемелік талаптарға сәйкес өзгертусіз енгізілуі немесе өзгертілуі мүмкін. Тергеуші (судья) іске қатысушылардың өтінішін қабылдамай, оның неліктен қабылданбағанын негіздей алады. Қарарда немесе анықтамада қозғалған мәселелер қаралатын тақырыпқа сәйкес келуі және сарапшының құзыретіне кіруі тиіс. Практикалық тергеулер (судьялар) барысында туындайтын мәселелерді тұжырымдау проблемалары көбінесе мамандармен және сарапшылармен кеңесу, сондай-ақ сараптамалық білімнің ықтимал көздеріне қатысты тиісті анықтамалық әдебиеттерді немесе әдістемелік ұсыныстарды оқу арқылы шешілуі мүмкін. [6, 156 б.].

Сараптаманы судья мүдделі тұлғаның аумақтық сотқа берген өтініші негізінде тағайындай алады; осы рәсімдерге сәйкес дәлелдемелер, сондай-ақ заңмен талап етілетін барлық әрекеттер ұсынылуы керек.

Дайындық кезеңіндегі сараптама. Сот процесінде істерді уақытылы және дұрыс шешу үшін қажет басқа шаралардың ішінде судьялар өздерінің дайындық шаралары аясында жиі сараптама тағайындайды. Олар осы кездесуді тағайындау кезінде істің барлық қатысушылары айтқан пікірлерді ескереді.

Соттың сарапшы қорытындысын бағалауының негізгі қағидаттарының бірі – оны өзінің ішкі сенімі бойынша бағалау. Іс жүргізу құқығы дәлелдемелерді ресми негіздер бойынша бағалаудан бас тартады, бірде-бір дәлел, оның ішінде сарапшының қорытындысы алдын-ала сенімді немесе дұрыс емес деп саналмайды [7, 146 б.]. Әрбір жеке сот талқылауы барысында соттар нақты жағдайларға сүйене отырып, ұсынылған дәлелдемелердің дұрыстығын мұқият бағалауы керек. Үкім шығару кезінде дәлелдемелердің басқа түрлеріне қатысты маңызды принциптер де сақталуы керек, соның ішінде: бірнеше фрагменттерді біртұтас біртұтас жүйеге байланыстыру; жеке фрагменттерді дәлелдемелердің басқа көзін толығымен жоймайтындай етіп негіздеу және басқа ықтимал шешімдерді немесе нұсқаларды қарастырудан толық алып тастау.

Субъектілерге сарапшының қорытындысын бағалау және процедуралық тұрғыдан орындау күрделі және көп қырлы процесс. Қорытынды сенімділік пен дәлелді күш тұрғысынан бағалануы керек, содан кейін негізделген шешім қабылдануы керек. Бұл ретте ұсынылған сараптама материалдары ғана бағалауға жатады. Тұрақты сыни талдаусыз, басқа дәлелдерге қатысты сараптама қорытындыларының пайдасына біржақтылықтың пайда болуы ықтималдығы жоғары, бұл өз кезегінде сот сарапшыларының жұмыс сипатына және олардың өзін-өзі бағалауына теріс әсер етеді [8].

Сарапшының қорытындыларын істегі дәлелдемелермен салыстыру және сараптамалық қорытындыны бірлесіп бағалау. Мұның бәрі пікірді бағалаудың әдеттегі процесіне қатысты; ерекше жағдайларда бұл схемаға жеке түзетулер енгізілуі мүмкін. Егер сарапшы өзіне қойылған барлық немесе кейбір сұрақтарға жауап беруден бас тартса, онда оның бас тартуының дұрыстығы да бағаланады. Егер бас тарту негізделген деп танылса, сот сараптаманы пайдаланудан бас тартады не сараптамалық тапсырманы қайта ресімдейді не сараптама жүргізуді басқа сарапшыға (сараптамалық мекемеге) тапсырады не егер бастапқы сараптама жүргізілсе, қайта сараптама тағайындайды [9]. Сарапшы тапсырманы қайта тұжырымдаған жағдайда, сұрақ тұжырымдарының өзгеруі заңды ма, жоқ па, соны бағалау керек және сұрақтардың мағынасы өзгерген-өзгермегенін, оның ғылыми және редакциялық тұрғыдан негізделгенін анықтау керек. Егер сарапшы сараптамалық тапсырмадан тыс шықса, сарапшының біліктілігі, алынған нәтижелердің рұқсат етілуі мен салыстырмалылығы тұрғысынан сараптамалық тапсырманы кеңейтудің заңдылығы бағаланады.

Егер қайта сараптама жүргізген сарапшы алғашқы сараптаманың қорытындысын сыни тұрғыдан талдаған болса, онда бұл екі қорытынды да жиынтықта бағалануы керек. Оның ішінде қайталама сараптама қорытындысында қамтылған бірінші сараптамасының негізділігін, әсіресе қорытындыларда алшақтық болса, талдау қажет [10]. Сын тек жүргізілген сарап-

тамалық зерттеудің мәніне, сонымен бірге қолданылатын әдістерге қатысты болуы мүмкін. Сарапшының тергеушіні немесе сотты алмастыруға және тұжырымдардың дәлелді мәніне, бастапқы қорытындыны қате берудің субъективті немесе заңды негіздеріне баға беруге құқығы жоқ.

Сарапшының айғақтарын қолайсыз бағалаудың салдары жағдайларға байланысты. Егер мұндай сараптама оны тағайындау немесе жүргізу кезіндегі процедуралық бұзушылықтардан, сарапшының қабілетсіздігінен, қорытынды беруден негізсіз бас тартудан немесе сенімділікке күмәнданудан туындаса, онда қайта сараптама тағайындалуы мүмкін. Дегенмен мұндай сұрау салулар соттың міндеттеріне емес, құқықтарға қатысты екенін есте сақтаған жөн.

Қорытынды

Сот талқылауындағы сот сараптамасынан алынған қорытынды – сот талқылауын хабардар ету және әділеттілік пен дәлдікті қамтамасыз ету үшін ғылыми негізделген сараптамалық қорытындыларды ұсынатын сот талқылауының ажырамас құрамдас бөлігі. Кез-келген бағалау процесі сияқты, заңгерлік сараптама барлық жерде әділеттілік пен дәлдікті қамтамасыз ету үшін осы бағалау процесінде маңызды рөл атқаруы керек. Бағалау қорытындысының заңнамаға, сот сараптамасының әдіснамасы мен нормаларына сәйкестігін, сондай-ақ сараптамалық қорытындылардың барабарлығы мен объективтілігін ескеруі тиіс. Соттардың, адвокаттардың және тараптардың, егер олар дұрыс емес немесе толық емес деп санаса, қорытындыны сыни тұрғыдан талдауға және наразылық білдіруге мүмкіндігі болуы маңызды. Сот сараптамасын тиімді құқықтық бағалау сот шешімдерінің әділдігі мен дәлдігін қамтамасыз етуге, яғни қоғамның сот жүйесіне деген сенімін нығайтуға ықпал етеді. Сот сараптамасының қорытындысын құқықтық бағалау істің нәтижесіне әсер етуі мүмкін ықтимал қателіктерді немесе сарапшылардың біржақтылығын анықтауға көмектеседі. Ықтимал проблемалар мен тексерулерді болдырмау үшін сот сараптамасын дербес және кәсіби түрде жүргізу маңызды. Сот сараптамасының қорытындысы соттың өз шешімдеріне негізделуі үшін нақты, қисынды және негізделген болуы керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

- 1 Бедняков И.Л. Теория доказательств в уголовном процессе. – Самара: Самарский юридический институт ФСИН России, 2017. – 152 с.
- 2 Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРЗ. URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231>.
- 3 Сот-сараптама қызметі туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2017 жылғы 10 ақпандағы № 44-VI ҚРЗ. URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1700000044>.
- 4 Масленникова Л.Н. Доказывание и принятие решений в состязательном уголовном судопроизводстве. – М.: Норма, 2017. – 384 с.
- 5 Шакиров К.Н., Тапалова Р.Б. Мергембаева Н.Б. Қазақстан Республикасындағы Сот сараптамасы: ұйымдастырылуы және өндірісі. – Алматы: әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2012. – 230 б.
- 6 Шакиров К.Н. Судебная экспертология: проблемы и решения (от теории – к практике). – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 218 б.
- 7 Төлеубекова Б.Х. Қазақстан Республикасындағы қылмыстық процесс. Ерекше бөлім. – Алматы: КазНПУ им.Абая, 2015. – 186 б.
- 8 Giverts P., Griber A., Kokin A.V. On the Criteria for Evaluating an Expert's Opinion and Forensic Methods by Participants in the Legal Proceedings // Theory and Practice of Forensic Science. 2022. No. 17(1). P. 27–37.
- 9 Зайцева Е.А. Концепция развития института судебной экспертизы в условиях состязательного уголовного судопроизводства. – М.: Юрлитинформ, 2010. – 437 с.
- 10 Костенко Р.В., Немира С.В. Достоверность заключения эксперта в уголовном процессе. – М.: Юрлитинформ, 2018. – 152 с.

REFERENCES

- 1 Bednjakov I.L. (2017) Teorija dokazatel'stv v ugolovnom processe. – Samara: Samarskij juridicheskij institut FSIN Rossii, 152 p. (In Russian).
- 2 Qazaqstan Respublikasynyñ Qylmystyq-prosestik kodeksi Qazaqstan Respublikasynyñ Kodeksi 2014 jylǵy 4 şıldedegı No. 231-V QRZ. URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231>. (In Kazakh).
- 3 Cot-saraptama qyzmeti turaly Qazaqstan Respublikasynyñ Zańy 2017 jylǵy 10 aqpandaǵy No. 44-VI QRZ. URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1700000044>. (In Kazakh).
- 4 Maslennikova L.N. (2017) Dokazyvanie i prinjatie reshenij v sostjazatel'nom ugolovnom sudoproizvodstve. M.: Norma, 384 p. (In Russian).
- 5 Şakirov K.N., Tapalova R.B. Mergembaeva N.B. (2012) Qazaqstan Respublikasyndaǵy Sot saraptamasy: üymdastyryluy jáne öndirisı. Almaty: äl-Farabi atyndaǵy QazÜU, 230 p. (In Kazakh).
- 6 Shakirov K.N. (2016) Sudebnaja jekspertologija: problemy i reshenija (ot teorii – k praktike). Almaty: Qazaq universiteti, 218 p. (In Russian).
- 7 Toleubekova B.H. (2015) Qazaqstan Respublikasyndaǵy qylmystyq proses. Erekeş bölım. Almaty: KazNPU im.Abaia, 186 p. (In Kazakh).
- 8 Giverts P., Griber A., Kokin A.V. (2022) On the Criteria for Evaluating an Expert's Opinion and Forensic Methods by Participants in the Legal Proceedings // Theory and Practice of Forensic Science. No. 17(1). P. 27–37. (In English).
- 9 Zajceva E.A. Konceptija razvitija instituta sudebnoj jekspertizy v uslovijah sostjazatel'nogo ugolovnogo sudoproizvodstva. M.: Jurlitinform, 2010. 437 p. (In Russian).
- 10 Kostenko R.V., Nemira S.V. Dostovernost' zakljuchenija jeksperta v ugolovnom processe. M.: Jurlitinform, 2018. 152 p. (In Russian).

С.Б. БАҚЫТ,*¹

докторант.

*e-mail: 23240798@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0002-2252-2710

Г.Т. АЛАЕВА,¹

к.ю.н., профессор.

e-mail: g.alayeva@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0002-1644-3709

А.К. ЖАНИБЕКОВ,²

PhD, ассоциированный профессор.

e-mail: zhan.akin@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1116-2123

¹Университет «Туран»,

г. Алматы, Казахстан

²КазНУ им. аль-Фараби,

г. Алматы, Казахстан

ПРАВОВАЯ ОЦЕНКА ЗАКЛЮЧЕНИЯ СУДЕБНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ

Аннотация

Данная тема исследования фокусируется на правовой оценке заключений судебной экспертизы, представляя анализ важности и влияния судебных экспертных выводов в юридической практике. Работа рассматривает процесс проведения судебной экспертизы, включая ее цели и методологию, а также рассматривает вопросы, связанные с допустимостью, надежностью и интерпретацией экспертных заключений в судебных процессах. Анализируются основные правовые аспекты, связанные с ролью судебной экспертизы в установлении фактов и доказательств в судебных делах, а также возможные последствия для сторон процесса. Результаты исследования предоставляют информацию для более глубокого понимания роли судебной экспертизы в судопроизводстве и важности обоснованных и точных экспертных заключений в обеспечении справедливости и правосудия. Исследование обсуждает нормативное и законодательное окружение, которое регулирует судебную экспертизу, включая требования к квалификации экспертов и процедуры их назначения. Исследование также подчеркивает важность нейтральности и объективности экспертов, а также необходи-

мость обеспечения их независимости от сторон процесса. Освещаются потенциальные вызовы и проблемы, связанные с экспертными заключениями, такие как конфликты интересов и возможность ошибок экспертов. В итоге, данное исследование подчеркивает значимость судебной экспертизы в судебных процессах и ее влияние на принятие судебных решений. Анализируются практические рекомендации и меры, которые могут улучшить качество и достоверность экспертных заключений, способствуя более справедливому и эффективному юридическому процессу.

Ключевые слова: экспертное заключение, эксперт, доказательства, судебная экспертиза, судебные решения, правовые аспекты.

S.B. BAKIT,*¹

PhD student.

*e-mail: 23240798@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0002-2252-2710

G.T. ALAYEVA,¹

c.l.s., professor.

e-mail: g.alayeva@turan-edu.kz

ORCID ID: 0000-0002-1644-3709

A.K. ZHANIBECOV,²

PhD, associate professor.

e-mail: zhan.akin@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1116-2123

¹Turan University,

Almaty, Kazakhstan

²Al-Farabi KazNU,

Almaty, Kazakhstan

LEGAL ASSESSMENT OF THE CONCLUSION OF THE FORENSIC EXAMINATION

Abstract

This research topic focuses on the legal assessment of the conclusions of the forensic examination, presenting an analysis of the importance and impact of forensic expert conclusions in legal practice. The present study delves into the intricacies of conducting a forensic examination, encompassing its aims and methodology. Additionally, it scrutinizes matters pertaining to the admissibility, dependability, and interpretation of expert opinions within court proceedings. The primary legal facets associated with the role of forensic examination in ascertaining facts and evidence in legal cases, along with potential ramifications for the involved parties, are thoroughly analyzed. The findings of this investigation furnish valuable insights for a more profound comprehension of the significance of forensic examination in legal proceedings, as well as the crucial role played by reliable and precise expert opinions in upholding equity and justice. The study discusses the regulatory and legislative environment that governs forensic examination, including the qualification requirements for experts and the procedures for their appointment. The study also highlights the importance of the neutrality and objectivity of experts, as well as the need to ensure their independence from the parties to the process. Potential challenges and problems related to expert opinions are highlighted, such as conflicts of interest and the possibility of expert errors. As a result, this study highlights the importance of forensic expertise in court proceedings and its impact on judicial decision-making. Practical recommendations and measures that can improve the quality and reliability of expert opinions are analyzed, contributing to a more fair and effective legal process.

Key words: expert opinion, expert, evidence, forensic examination, court decisions, legal aspects.